

Mike Shaughnessy

Klimatkrisen – vilka övergångskrav ska ekosocialister driva kampanj om?

Introduktion

De flesta som är grundligt insatta i klimatfrågan är på det klara med att de åtgärder som världens regeringar, liksom EU och internationella organisationer som FN, har vidtagit och planerar att vidta är helt otillräckliga för att vända utvecklingen som håller på att leda till avgrunden. Flera regeringar (t ex president Trumps i USA) underblåser t o m öppet klimatskepticism och klimatförnekelse, samt motarbetar även ganska blygsamma försök att begränsa den globala uppvärmningen och annan skadlig miljöpåverkan som tillsammans håller på att förstöra livsbetingelserna på jorden. Nyligen så fick vi t ex veta att en miljon växt- och djurarter riskerar att försvinna under de kommande årtiondena.

Donald Trump har förnekat att klimatförändringarna är orsakade av människor. Officiellt porträtt från vita huset, taget av Shealah Craighead oktober 2017 (Public domain)

Vi befinner oss på ett sluttande plan som inte visar några tendenser till att plana ut. Tvärtom ökar koldioxidutsläppen vilken påskyndar växthuseffekten. Hur ska man kunna sätta stopp och vända utvecklingen?

Det är uppenbart att det kapitalistiska systemet är oförmöget att lösa miljöfrågorna – och det blir alltmer bråttom. Det krävs kraftfulla ingrepp i själva kapitalismens sätt att fungera – dvs anti-kapitalistiska åtgärder – för att det ska bli möjligt att genomdriva den kursändring som är nödvändig.

Den borgerliga miljörelsen har ofta insikt i hur saker och ting ligger till. Men den saknar den beslutsamhet och den ideologiska klarsynen för att föreslå och resolut ta strid för lösningar som angriper problemens kärna. Därför kan de bara komma fram med halvmesyurer som de dessutom tvingas kompromissa med för att få igenom någonting överhuvudtaget.

Nödvändiga åtgärder kan inte drivas igenom inom de vanliga demokratiska valda politiska sammanslutningarna, såsom riksdagen och kommunala församlingar – det krävs folkliga mobiliseringar och genomtänkta politiska krav – ett program – för att vända utvecklingen

Redan under de första åren efter den ryska revolutionen lanserade den kommunistiska världsrörelsen något som man kallade för övergångskrav. Med detta menade man krav som till sin natur innebar eller ledde fram till ett öppet ifrågasättande av det kapitalistiska väldet. Övergångskraven skulle kombineras med brännande dagskrav till ett övergångsprogram, som om det tillämpades i praktiken skulle styra in kampen mot kapitalismen som sådan. I ett sådant program kunde man givetvis inte inskränka sig till att kamp för reformer som kapitalismen var förmögen att acceptera, utan det var kampen för massornas grundläggande behov som var utgångspunkten, inte kapitalismens bärkraft.

Klimatkrisen är av den karaktären att den inte kan lösas genom inom-kapitalistiska reformer. Det behövs ett radikalare program, ett övergångsprogram.

Den intressanta frågan är vilka krav och målsättningar som bör ingå i ett sådant program. Och dessutom måste man givetvis komma fram till hur man skall vinna anslutning till detta program och mobilisera till kamp för detsamma.

Det finns inget genomtänkt övergångsprogram av detta slag för närvarande, men det är hög tid att ställa sig frågan hur ett sådant bör se ut.

Vi publicerar nedan en artikel som gör ett försök att skissa vilken slags frågor som bör ingå i ett ekologiskt övergångsprogram. Det är hämtat från miljöorganisationen *London Green Left Blog*, en ekosocialistisk organisation i Storbritannien. Det rör sig bara om ett utkast och är långt ifrån heltäckande, men det borde åtminstone kunna fungera som en utgångspunkt för en diskussion om frågeställningen.

Martin F 13/6 2019

Artikeln är från [London Green Left Blog](#), 6 juni 2019. Översättning, Göran Källqvist

Idén om övergångskrav är välbekant för traditionella socialister, i synnerhet anhängarna till Leo Trotskijs teorier om socialismen, även om, skyndar jag mig att tillägga, Trotskij var ingen ekosocialist. Dessa krav är utformade för att verka rimliga för vanliga medborgare, och är inte avsedda att leda direkt till ett störtande av kapitalismen utan istället skapa en väg till socialismen. Även om de skulle vara reformer så är de mer än att bara begära reformer av det kapitalistiska systemet, och är inga självändamål.

Jag skulle vilja se att det kapitalistiska systemet störtas, och som ekosocialist menar jag att det är nödvändigt om vi ska lösa klimatkrisen och andra både ekologiska och sociala effekter som kapitalismen skapar, men det finns helt enkelt inte tid.

Om vi är brutalt ärliga mot oss själva, går det inte att se någon revolution som kommer att ersätta kapitalismen med ekosocialism vid horisonten, och jordens välbefinnande och välbefinnandet för alla de (människor och icke människor) som bebor den är i så stor fara nu att vi faktiskt inte kan vänta på att sådana omständigheter uppstår, som de säkerligen kommer att göra någon gång. Vi behöver lindrande åtgärder nu.

Så vilka sorts krav bör ekosocialister ställa? Med tanke på det brådskande läget, speciellt för klimatförändringarna, där FN:s klimatpanel (IPCC) i sin senaste bedömning säger att vi behöver minska koldioxidutsläppen med 45% till 2030 för att undvika katastrofala miljöförändringar, så är detta det viktigaste målet vi måste sträva efter. Men inte det enda.

IPCC är ökänt konservativ i sina bedömningar, så jag skulle vilja påstå att vi behöver vara mer ambitiösa än den rekommenderade minskningen med 45% till 2030. Ett mer effektivt mål skulle vara omkring en 70%-ig minskning inom samma tidsram.

Det är sannolikt att det kommer att bli fler symptom på den ekologiska krisen: torka, översvämningar, allt kraftigare orkaner, förluster av arter, skogsskövling, ökande havsnivåer, blekta korallrev, försurning av världshaven och luft-, jord- och havsföroreningar, med ännu större problem med plastavfall än idag.

De kedjereaktioner allt detta kommer att få på jordens känsliga ekosystem går inte att beräkna, men är sannolikt svåra, och kan möjligen leda till att en stor del av livet på planeten utrotas, inklusive människan. Insatserna är höga.

En utgångspunkt för ett övergångskrav är ett Grönt New Deal, som först stöddes av de gröna partierna i USA och Storbritannien, och nu har anammats av Labourpartiet i Storbritannien och med utspel i USA om att Demokratiska partiet ska anta tanken.

Planens exakta karaktär kan skilja sig i Storbritannien och USA, speciellt om delar av Demokraterna lyckas vattna ut förslagen, men i grund och botten uppmanar den till massiva investeringar för att bygga ut den förnybara energikapaciteten och lika massiva program för att isolera bostäder och arbetsplatser. Utsläppshandeln med koldioxid i EU bör upphöra och ersättas med verkliga minskningar, parallellt med ett Grönt New Deal.

Ensam räckes inte ett Grönt New Deal för att komma dit vi behöver komma. Icke desto mindre skulle det leda till en minskad förbränning av fossila bränslen, vilket behövs, och samtidigt ha fördelen att ge välbetald sysselsättning, vilket sannolikt kommer att få stöd från allmänheten. Som ekosocialister vet vi att vi måste ha folket med oss för att kunna lyckas, och ett Grönt New Deal har potential att göra det.

Men våra problem upphör inte i och med att det produceras ren energi för bostäder och arbetsplatser, vi måste ta itu med koldioxidutsläppen från transporter, närmare bestämt privatbilar och lastbilar, flygtransporter och sjöfart. Lösningen på detta område är lättast att uppnå med en sorts plan för att gå tillbaka till framtiden. Med sjöfart, till exempel, behöver vi återgå till vindkraft tillsammans med solenergi, och kanske en nödmotor att använda bara när det är helt nödvändigt. Detta är lätt att genomföra.

Flyget är mer problematiskt, eftersom det inte finns några lätt tillgängliga enkla lösningar, men en återgång till propellerplan, kanske eldrivna, skulle kunna användas för korta flygsträckor. Långflygningar måste dock ransoneras, och i synnerhet affärsvärlden behöver använda videokonferenser i större utsträckning. Utbyggnaderna av flygplatser ska stoppas fullständigt. Detta är svårare att sälja in, men med den förvärrade miljökrisen går det troligen att uppnå.

Bilar och lastbilar kan relativt enkelt ställas om till eldrift, men det är tveksamt om det går att generera tillräckligt med energi från förnybara källor för det antal fordon som används för närvarande, så det behövs ett massivt kollektivtrafikprogram för att få folk att lämna bilen och ta offentliga transporter. Även här är det en extra fördel att det kommer att ge jobb.

Vi måste också driva kampanjer mot imperialistiska krig, där i synnerhet USA:s militär använder enorma mängder fossila bränslen och orsakar massiva koldioxidutsläpp. Det är förstås mycket att begära. Jag har själv i årtal bedrivit kampanjer mot dessa interventioner, utan framgång, men det är först på senare tid som jag har gjort kopplingen till klimatförändringarna. Det kanske kan bli avgörande nu när själva vår existens står på spel?

Problemet med plastavfall har också en lösning från förr. Den nuvarande trenden, om vi kan kalla den det, med återvinning behöver utvidgas, men en del plaster går inte att återvinna. Vi måste använda mindre plast, och definitivt dessa sorters plaster. Ganska nyligen, som i min barndom, användes inte tillnärmelsevis så mycket förpackningar. Det måste minskas betydligt, och glasflaskor som ska pantas och återanvändas behöver återkomma. Att plats tillverkas från olja eller kol förvärrar bara problemet.

Det krävs kraftiga insatser för återplantering av skog för att ge större områden för djurlivet och ta upp existerande koldioxid från atmosfären. Jordbruket bör återgå till ekologiska metoder, och vi borde sluta använda bekämpningsmedel som för närvarande överanvänds. Vi behöver äta mindre kött, speciellt nötkött och mejeriprodukter, och äta mer grönsaker och frukt. Men det måste vara frivilligt, eftersom jag inte kan inse att lagstiftning kan fungera i denna fråga.

För att få de effekter som krävs måste allt detta göras i global skala, och snabbt, men när väl viljan finns, eller tvingas fram, så är det inte särskilt svårt att uppnå. Detta är utomordentligt rimliga krav, men kommer det att leda in oss på vägen till ekosocialism? Jag tror att det mycket väl kan göra det.

Trots att det är helt rimligt kommer kapitalisterna att göra motstånd, och då kommer det att bli uppenbart för de flesta människor att det är systemet som hindrar processen och det kommer alltmer att betraktas som boven här. Om de skulle foga sig så vore det början till slutet för

kapitalismen, eftersom den behöver allt större mängder energi för att underhålla den tillväxt den behöver för att överleva, så de kommer inte att göra det.

När befolkningsmassorna, som det hursomhelst inte går så bra för i detta system, väl inser detta, så kommer vi att ha nått fram till vårt revolutionära ögonblick. Det kommer att vara gynnsam mark för att störta kapitalets regim och gå vidare till ekosocialismen. Systemets logik kommer att avslöjas, och logiken att ersätta det går inte att hejda, om vi vill ha en framtid som är värd att leva.

Lästips

Håkan Blomqvist och Kjell Östberg: [Frågan om socialistisk strategi i ett historiskt perspektiv](#)

Björn Eriksson: [Miljövården och den revolutionära strategin](#) (artikel från 1976)

Andreas Malm: [Revolution inför klimatkatastrofen](#) (2016)

[Ekosocialister debatterar strategin för att stoppa klimatförändringarna](#). Debatt mellan Daniel Tanuro och John Bellamy Foster/Ian Angus (2017)

John Riddell: [Komintern som en skola i revolutionär strategi](#)

[Övergångsprogrammet](#). Detta är Fjärde internationalens grundningsdokument från 1938. Denna utgåva har kompletterats med en inledning som beskriver den historiska bakgrunden, samt en bilaga med bl a en resolution från Kommunistiska Internationalens 3:e kongress 1921, som introducerade tanken på ett övergångsprogram.